

БАГАТОВИМІРНИЙ ОБРАЗ КИТАЮ У ТРЕВЕЛОГАХ СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ

Матусяк Галина Іванівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри публічного управління, права
та гуманітарних наук
Херсонського державного аграрно-економічного
університету
h.bokshan@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7430-8257

Мета статті – проаналізувати багатовимірний образ Китаю в тревелогах С. Яблонської, з'ясувати специфіку його візуалізації у книзі «З країни рижу та опію», а також окреслити характерні ознаки ідіостилу письменниці. **Методи.** У дослідженні використано біографічний метод. Застосування культурно-історичного методу уможливило розгляд тревелогів С. Яблонської у контексті реалій тогочасної доби. Книгу «З країни рижу та опію» також проаналізовано із залученням інструментарію літературної етноімагології (вивчення етнообразу Китаю), постколоніальних студій (визначення антиколоніальних акцентів у нарації авторки) та інтермедіальних досліджень (виявлення міжмистецької інтеракції та з'ясування впливу кінематографу на ідіостиль С. Яблонської). **Результати.** У ході дослідження виявлено інтермедіальний характер творів С. Яблонської, що полягає не лише у використанні світлин для ілюстрування книг, а й у застосуванні кінематографічних прийомів для візуалізації відвіданих теренів, адже авторка в силу своєї діяльності підтримувала цю взаємодію між кіно та літературою. Зосередження письменницької уваги на чужоземній екзотичності є невід'ємним елементом етнообразу й характерною рисою подорожніх есеїв С. Яблонської. Авторка тревелогів сприймала зустріч із Іншим як діалог культур, а її нарація сповнена неприйняття культурного імперіалізму, що заперечує витіснення орієнтальної культури європейською цивілізацією. **Висновки.** Багатовимірний етнообраз Китаю, репрезентований у збірці тревелогів С. Яблонської «З країни рижу та опію», дає змогу акцентувати послідовний і системний підхід авторки до вивчення різних проявів життя мешканців країни, що оприявнюється в докладних характеристиках сільського господарства, побуту, культури й політики, у панорамному світобаченні й увазі до деталей із використанням кінематографічних прийомів. Мандрівниця не лише документально фіксує важливі для сходознавців деталі тогочасного Китаю, а й супроводжує їх коментарями, що відображають філософське осмислення побаченого та відчутого. У тревелогах виразно візуалізовано образ авторки, яка постає сміливою, ризикованою, рішучою, амбітною жінкою з чіткими політичними переконаннями і світоглядними орієнтирами, якій удалося втілити в життя грандіозні для свого часу задуми та проекти.

Ключові слова: етнообраз, інтермедіальність, антиколоніальні акценти, ідіостиль, кінематографічне мислення, Я/Інший.

THE MULTIDIMENSIONAL IMAGE OF CHINA IN SOFIIA YABLONSKA'S TRAVELOGUES

Matusiak Halyna Ivanivna,
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Public
Management, Law and Humanities
Kherson State Agrarian and Economic University
h.bokshan@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7430-8257

The purpose of the article is to analyze the multidimensional image of China in S. Yablonska's travelogues, reveal the specificity of its visualizations in her book «From the Country of Rice and Opium», and also outline the characteristic features of the writer's individual style. **Methods.** The biographical method applied in the research allowed us to establish relationships between the author's works and her life story. Using the cultural-historical method made it possible to examine S. Yablonska's travelogues in the context of the realities of that historical period. The book «From the Country of Rice and Opium» was also analyzed using the toolkit of literary ethno-imagology (for studying the ethno-image of China), postcolonial studies (for identifying anticolonial accents in the author's narration), and intermedial studies (for finding inter-artistic interactions and establishing the impact of cinematography on S. Yablonska's individual style). **Results.** The study identifies the intermedial nature of S. Yablonska's works, which consists not only in the use of pictures for illustrating her books but also in the application of cinematic techniques for visualizing the visited territories since the author supported this interaction between cinematography and literature by virtue of her profession. The focus of the author's attention on foreign exoticism is an integral element of the ethno-image and a characteristic feature of S. Yablonska's travel essays. The author of the travelogues perceived the meeting with the Other as a dialogue of cultures, and her narration manifests the rejection of cultural imperialism that denies the displacement of oriental culture by European civilization. **Conclusions.** The multidimensional ethno-image of China represented in S. Yablonska's book of travelogues, «From the Country of Rice and Opium», allows us to emphasize the consistent and systematic approach of the author to the study of various manifestations of the life of the country's residents, which are shown in the thorough description of agriculture, everyday life, culture, and politics, in the panoramic worldview and attention to details depicted using cinematic techniques. The traveler not only documents the details of Chinese life, which are important for orientalists but also accompanies them with comments that reflect the philosophical interpretation of the realities she saw. The travelogues vividly visualize the image of the author, who appears as a brave, risky, determined, and ambitious woman with clear political beliefs and worldview who managed to realize grandiose plans and projects of that time.

Key words: ethno-image, intermediality, anticolonial accents, individual style, cinematic thinking, Self/Other.

1. Вступ

На початку ХХ ст. галичанка С. Яблонська приголомшила краян не лише своєю навколосвітньою подорожжю, а й особливим хистом викладати враження про відвідані терени у вигляді мистецьки вартісних нарисів, оповідань і листів. Спрагла до мандрів і «хаплива на нові враження», молода жінка відвідала Північну Африку, Азію, Нову Зеландію, Австралію та Північну Америку. На зустрічах із читачами-земляками, які виявляли інтерес до її подорожніх рефлексій, що публікувалися на сторінках популярних галицьких часописів, С. Яблонська зазначала: «Ви, певно, цікаві на мій план побуту і мандрівок. Поки що Китай. Китай до вичерпання» (Яблонська, 2018: 154). На досить тривалий час ця країна стала для допитливої молодої жінки об'єктом різнопланового дослідження: «Поїхала я в Китай, щоби побачити китайців, щоби пізнати їхнє життя, звичаї, мистецтво, віру та все можливе» (Яблонська, 2018: 172). Для С. Яблонської Китай виявився одним із теренів, на яких вона шукала свій «рай», що «належав

до легенди, до світу неможливостей» (Яблонська, 2023: 77). Невипадково мандрівниця сподівалася знайти цей «рай» на Сході, передчуваючи, що саме там зможе повернутися до себе й упізнати свої витoki. Цікавим у цьому контексті є спостереження Т. Гаврилів: «Сила біблійного міфу рухає донькою священика, жадання віднайти його – те місце, той топос, ту утопію» (Гаврилів, 2017b). С. Яблонська жадібно вдивлялася в нові орієнтальні краєвиди, не втрачаючи надії, що цього разу мета її подорожі може виявитися тим сподіваним «раєм».

Попри те, що твори талановитої галичанки нарешті перевидані в ЛА «Піраміда» завдяки шляхетним зусиллям В. Габора, її доробок ще не досягнув того рівня рефлексії в літературознавстві, на який насправді заслуговує. Серед розвідок, які є вагомими кроками до заповнення лакуни в питанні всебічного дослідження творчості С. Яблонської, варто згадати праці Т. Гаврилів (2017a, 2017b) і Я. Поліщука (2020). Зокрема, у рецензії на книгу «З країни рижу та опію» Т. Гаврилів фокусує увагу на пошуки авторкою власної ідентичності через зіткнення з чужим і на її баченні відмінностей між «культурою» та «цивілізацією» на прикладі китайських реалій (Гаврилів, 2017b). У рецензії на іншу книгу – «Далекі обрії» – літературознавець уміщує постать С. Яблонської в широкий культурний контекст, проводячи паралелі між екзистенційною ситуацією української мандрівниці й філософськими поглядами А. Камю, П. Сартра, Ф. Ніцше та ін., підкреслюючи перетини між їхніми світоглядними орієнтирами (Гаврилів, 2017a). Цікавим із позицій гендерних студій є праця О. Юрчук, яка зосереджується на специфіці жіночої рефлексії Сходу в книзі «Чар Марока» (Юрчук, 2023). М. Влах присвятила свою розвідку вивченню генетичних типів сенсорних вербальних геообразів у тревелогах української мандрівниці (Влах, 2019). У публікації Я. Поліщука наголошено на унікальності зрощення української та європейської ідентичностей у творчій особі С. Яблонської. Літературознавець слушно висновує, що «живі й інтересні художні тексти видатної української мандрівниці й «громадянки світу» Софії Яблонської заслуговують на повернення до активного читацького обігу, бо містять невичерпний потенціал знань, спостережень і рефлексій» (Поліщук, 2020).

Грунтовність і різновекторність проблематики вищенаведених праць не вичерпує можливості висвітлення розмаїття творів С. Яблонської, що й надає актуальності темі нашого дослідження.

Мета статті – проаналізувати багатовимірний образ Китаю в тревелогах С. Яблонської, з'ясувати специфіку його візуалізації у книзі «З країни рижу та опію», а також окреслити характерні ознаки ідіостилу письменниці.

2. Культура і побут китайців: етноімагологічний вимір

У книзі «З країни рижу та опію» С. Яблонська пропонує самобутню багатовимірну візію Китаю, що охоплює такі сфери життя країни, як культура, побут, сільське господарство, філософія і політика, створюючи багатогранний гетерообраз країни та її мешканців. Отримавши фінансову підтримку для зйомок фільму від компанії «Індокитай», свої спостереження від перебування в країні подорожанка фіксує не лише в різножанрових текстах, а й на фото- і кіноплівці, тому її візуалізація Сходу виглядає детальною і панорамною водночас. Зважаючи на те, як китайці сприймали спроби фотографування, як доводилося боротися з перешкодами у вигляді забобон і ксенофобії, колекція світлин молодої галичанки видається справою особливої сміливості та відваги. С. Яблонська згадує про це у своїх подорожніх записках: «Китайці не люблять, щоб їх фотографувати. Трудно було б вичислити всі невдатні мої заходи, заки мені вдалося хитрощами зфільмувати кількасот метрів документального фільму з життя юнанців» (Яблонська, 2018: 218). Щоб мати можливість робити зйомки, С. Яблонська винайняла крамницю в одного китайця і через заклеєну жовтим папером шибу займалася фільмуванням перехожих. Авторка хизується тим, що їй пощастило зняти розмаїті епізоди побуту місцевих жителів: «Не тільки щоденний перехід караванів, носіїв, возіїв і похід засуджених, але навіть

весільну процесію і парадний похорон одного юнанського багатія» (Яблонська, 2023: 103). Утім, вона фіксує і той факт, який ледь не став фатальним для неї самої: у зникненні сфотографованого китайського хлопчика звинуватили «злого духа» з камерою, після чого життя відчайдушної українки опинилося під загрозою. Інтермедіальний характер творів С. Яблонської полягає не лише у використанні світлин для ілюстрування книг, а й у застосуванні кінематографічних прийомів для візуалізації відвіданих теренів, адже авторка в силу своєї діяльності підтримувала цю взаємодію між кіно та літературою.

Мандрівна галичанка виявляє пильність і спостережливість, споглядаючи зовнішні прояви культури китайців, зокрема традиційний одяг: «Попри поїзд проходять дрібними кроками китайці у своїх широкорукавих загортках та чорних шапчинах на чубку голови – зовсім подібні до тих, що нам їх змалку показують у школі, а пізніше – у сенсаційних образах у кіні» (Яблонська, 2018: 158). М. Косенко акцентує схильність авторки до «перевдягання» в чужу культуру», зокрема на деяких світлинах із подорожі вона постає вбраною в китайське кімоно (Косенко, 2020: 11). Українська мандрівниця не протиставляє себе Іншому, а радше інтегрує в ідентичність Я, зберігаючи його відмінність, дотримуючись діалогічної моделі, згідно з якою «культура більшою чи меншою мірою завжди відкрита до впливів Іншого» (Будний, 2008: 352). Оптика С. Яблонської максимально чутлива до етнічної естетики, кожна деталь, яка потрапляє під її приціл, виглядає дуже виразно. Природня допитливість і цікавість мандрівниці загострюються, коли у фокус уваги потрапляють незвичні речі: вона дивується, побачивши китаянок «на штивних малесеньких ніжках, що стрибають з одної на другу, наче горобці» (Яблонська, 2018: 158). Авторка застосовує кінематографічний прийом використання частини замість цілого, увиразнюючи той елемент зовнішності, який найдоречніше слугує створенню етнообразу. С. Яблонська не задовольняється документальною фіксацією особливостей орієнтальної культури, а прагне віднайти корені усталених звичаїв і досягнути світоглядну логіку їх формування. Так, на її прохання сусід-китаєць розтлумачив походження стародавньої традиції «сповивати від дитинства ноги жінкам, аж доки вони не зрівняються з литками майже у рівенькі заокруглені стовпики, на яких жінці нелегко втекти з дому її пана – мужа» (Яблонська, 2018: 158).

Гастрономічна культура китайців також потрапляє у фокус уваги української подорожанки. Вона згадує про мандрівні кухні, «де видно, як кухарі печуть м'ясо на вогні, як варять такі запашні рижові вареники, як смажать печінку» (Яблонська, 2023: 89). Один із розділів книги С. Яблонської називається «Дільниця собачих ковбасок», у якому авторка описує традицію китайців споживати в їжу м'ясо цих тварин. Зосередження письменницької уваги на чужоземній екзотичності – «сприйманні «чужого» як виняткового, дивовижного на тлі «свого» як звичного, нормативного» (Будний, 2008: 362) є невід'ємним елементом етнообразу й характерною рисою мандрівної літератури загалом і подорожніх есеїв С. Яблонської зокрема.

Українська мандрівниця не могла оминати увагою тогочасну туристичну інфраструктуру. Вона ретельно описує як способи пересування краєм, так і заклади тимчасового перебування, де можна зупинитися на перепочинок. За її спостереженнями, «углиб Китаю через брак залізничних шляхів та битих доріг можна подорожувати прерізними стародавніми способами: на коні, на ослі, на тачках, човном <...>, піхотою та врешті... на кріслі» (Яблонська, 2023: 106). «Подорожуванням по-китайськи» С. Яблонська називає мандрівку без жодних європейських вигод, на яке вона необачно погодилася, сповнена авантюризму й витривалості. Авторка невдовзі пошкодувала про своє рішення, адже місцеві заїзди, де подорожні лишалися на нічліг, – це передусім «сморід, бруд, завіси павутиння, сажа, копіть від вогню без коминів, а врешті блохи та воші» (Яблонська, 2023: 110). Погоничі караванів були змушені спати покотом, а «образним» лишалася окрема комора «з грубою верствою засохлого гною» (Яблонська, 2023: 110). Наслідком такої ночівлі для С. Яблонської стало покусане тіло, яке вона була змушена лікувати

впродовж місяця. Саме такі реалії призводять до розсіювання міражів, які в літературознавчому контексті можна тлумачити як етнообрази, «позначені нестримним захватом перед екзотичною країною й оповиті серпанком тужливої мрії та творчої фантазії» (Будний, 2008: 368).

Проте туристична інфраструктура тогочасного Китаю мала й певні позитивні боки, серед яких С. Яблонська згадує тимчасовий постій у пагодах, у яких міг знайти місце «побожний подорожник» (Яблонська, 2023: 111). Пагоди з їхніми мальовничими будівлями, квітами й садами довкола були цілковитою протилежністю заїздів. Окрім суто естетичних переваг, вони мали виразні практичні вигоди: «безпечний дах над головою, чиста окрема кімната й гарячий чай» (Яблонська, 2023: 111). С. Яблонська докладно описує розташування будівель на території пагоди та їхнє призначення, згадуючи можливість з'їсти традиційний рис, городину, шматок м'яса або риби. І тут виявляється кінематографічний талант української мандрівниці, який вона проєктує у площину літературної творчості, адже високохудожньому тексту зазвичай властива переконлива візуальність.

3. Суспільно-політичні реалії Китаю в національному образі світу

У своїх тревелогах С. Яблонська напрочуд уважна до всіх проявів життя китайців. Вона помічає особливості землеробства в Китаї, надаючи своїм письмовим враженням міфопоетичного аранжування. Авторка акцентує співвіднесеність сільськогосподарських операцій із природними циклами: «Коли зачинають опадати перші листки квіту, китайці знову йдуть до роботи» (Яблонська, 2018: 129). Хронологія фіксації подій приватного життя корелює у її рефлексіях із послідовністю етапів землеробства місцевих жителів: «Виїду звідси, коли китайці садитимуть мак, а приїду в Європу, коли вони садитимуть вже риж» (Яблонська, 2018: 129). С. Яблонська намагається заглибитися в колективну психологію народу, серед якого перебуває, з'ясовуючи причинно-наслідкові зв'язки між способом життя і виробленими традиціями: «Отож, китайці півроку працюють на риж, а другу половину – на насолоду, щоб забути злидні» (Яблонська, 2018: 130). З огляду на зв'язок літературної етномагології з порівняльною етнопсихологією, такі спостереження письменниці є дуже цінними.

Авторка тревелогів підкреслює фізичну витривалість місцевих мешканців і ретельність у ставленні до землеробства, про що багато пише у своїх подорожніх нарисах. В особливій шані до землі й увазі до її потреб С. Яблонська вбачає їхні духовну силу та мудрість. Жінку дивують застосовувані китайцями сільськогосподарські прийоми, скажімо, «штучне наводнення китайських піль» (Яблонська, 2018: 209). З одного боку, вона розуміє певну архаїчність використовуваних технік, а з іншого – визнає переваги того, що на позір видається відсталим і застарілим: «У китайців існують свої прадідні способи щодо обрібки землі, й вони в них такі сильні, що навіть без надбаних мудрощів та винаходів нової цивілізації сміло можуть змагатися з нами, а навіть подекуди перевищувати нас» (Яблонська, 2018: 211).

С. Яблонську захоплювало ставлення китайців до землі, їхня здатність перетворювати «неужиточні узгір'я» на хліборобські ниви завдяки використанню мережі зрошувальних каналів. Її вражала шана, з якою вони ставилися до кожного клаптика землі, дбайливість, із якою обробляли свої угіддя, і хист, із яким плекали засаджені ділянки. Титанічних зусиль коштувало китайцям перетворити непридатні для землеробства землі на рисові поля, проклавши з гір воду для їх живлення. С. Яблонська опоетизовує працю цих самозречених людей, які, здавалося, робили неможливе, наповнюючи життям непритомні обшири, використовуючи «порівняння з артеріями, жилами та жилками у людській тілі, що розносять від серця необхідну для організму кров» (Яблонська, 2023: 118). Мандрівниця вбачала особливу мудрість китайців у тому, що вони вибирали обробіток невеликої кількості землі, до якої можна підвести воду, ніж займатися сільським господарством на значних територіях, позбавлених зрошення. Ставлення до землі в духовному сенсі стало предметом аналізу в праці І. Франка «Влада землі в сучасному романі» (1891), у якій письменник розглядав землю як основу народного світобачення

(Будний, 2008: 357), тож у спостереженнях авторки щодо загартованості китайців важкою землеробською працею можна помітити відгомін такого трактування.

С. Яблонська зі співчуттям ставилася до складних умов побуту китайців, вона була «зажурена долею Китаю», її вроджена емпатія поширювалася на всіх, хто був упосліджений і зазнавав несправедливості. Слушними вважаємо спостереження М. Косенко, яка пояснює таку позицію мандрівниці приналежністю до на той час «бездержавного народу», що «уможливило співчуття до колонізованих та критику колоніалізму, який не здається природним чи виправданим» (Косенко, 2020: 10). Не перешкоджало проявам її доброти і м'якосердості й те, що місцеві жителі вороже сприймали європейку, причому це неприйняття мало прояви фізичних погроз. Перебуваючи у провінції Юнан, С. Яблонська «почувала себе оточеною з усібіч потайними поглядами, повними ненависти та бажання помсти» (Яблонська, 2023: 161). Попри те, що на вулицях перед нею зачиняли двері й кілька разів цілилися камінням, а перехожі зустрічали сповненими зловорожості поглядами, галичанка продовжувала плекати в собі толерантність до чужої культури і людинолюбство. Схоже, авторка тревелогів сприймала зустріч з Іншим як спонуку до «вслухання у власне Я, відкриття в ньому досі незнаного, переоцінку й оновлення, коли перебудовуються позиції, в яких «своє» перебуває відносно «іншого» та «універсального», загальнолюдського» (Будний, 2008: 353).

Особиста життєва філософія С. Яблонської та її світоглядні орієнтири зазнають корекції під впливом нового середовища. Вона свідомо змін, які з нею відбуваються, і її саморефлексія відображає схильність жінки до духовного росту: «Багато дечого я навчалася в Китаї, а зокрема, витривалості та фаталізму» (Яблонська, 2018: 172). Гострий розум і гнучкість світоглядної системи С. Яблонської позначаються на її готовності стати «людиною світу», зберігаючи при цьому вроджену українську ідентичність. Молода жінка добре обізнана з тогочасними геополітичними особливостями, що надає їй можливість проводити паралелі між державними устроями різних європейських і азійських спільнот: «Мені здається, що зовсім зрозуміло, що Китай не має охоти віддавати Юнану льо-льотам, Польща нам – Галичини, Москва – України, але, з іншого боку, зовсім ненормально, що Україна хоче бути вільною, що від віків бореться і боротиметься за свою незалежність. Наша пасивність була б доказом браку підстав до нашої незалежності, до нашого існування» (Яблонська, 2018: 173–174). Мандрівниця дивується тому, що льо-льоти не вберегли свою віру, письмо і звичаї, втратили своє минуле і незалежність, ставши одним із тих племен, «що добровільно піддалися, – в'януть і поволі приростають до іншого великого народу» (Яблонська, 2023: 89). Спостереження С. Яблонської свідчать про глибоку поінформованість у стані сучасної їй політичної обстановки і наявність незалежної особистої позиції щодо світового устрою. Приналежність до краю з непевним державним статусом змушує авторку з гіркотою усвідомлювати подібність долі свого народу й льо-льотів та надавати антиколоніальних акцентів своїм нарисам про Китай.

Поза увагою української мандрівниці не залишаються цивілізаційні зрушення в Китаї, які відбуваються значно повільніше, ніж у Європі й Америці: вона фіксує наявність електрики і поодиноких автівок. Галичанка усвідомлює відносність поняття «культура» і відмінності в уявленнях про неї в різних народів. Вона довідується, що на Сході технічний прогрес сприймають досить скептично, трактуючи його як джерело додаткових труднощів: «До нашої цивілізації, наших винаходів, поступу китайці ставляться як до пустих речей, без найменшої тривкості, ні значення» (Яблонська, 2018: 204). С. Яблонська болісно сприймає вплив Європи на культуру Китаю, вбачаючи в ньому загрозу втрати самобутності й набуття колонізованої меншовартості. Її письменницька оптика ретельно фіксує ознаки наслідків європейського й американського втручання, відмежовуючи «модерний» Китай від «старого, такого, яким він був зроду» (Яблонська, 2023: 88). Авторка навмисне вибрала для першого знайомства з Китаєм провінцію Юнан, оскільки саме вона втілювала в собі «питомий вигляд» і чар традиційного

східного світу, позаяк новозбудована залізниця ще не встигла «перевезти вглиб краю європейського духа чи якоїсь там іншої «цивілізації» (Яблонська, 2023: 89). У рецепції С. Яблонської «старий Китай» як країна давніх звичаїв і традицій має опиратися європейській цивілізації, оскільки це краще для нього, «ніж убирати на своє пооране старече обличчя модерну маску нової культури, якої китайці ніколи не збагнуть та якої ніколи не зможуть сприйняти відкритим серцем» (Яблонська, 2023: 97). Її нарація сповнена неприйняття культурного імперіалізму, сутність якого полягає у підпорядкуванні культурою колонізатора колонізованої культури (Будний, 2008: 324). У розумінні письменниці «цивілізація» і «культура» – відмінні поняття: «вона розширює поняття «цивілізації» культурою, а на якусь мить відмовляється від терміна «цивілізація» на користь терміна «культура» (Гаврилів, 2017b).

4. Висновки

Багатовимірний етнообраз Китаю, репрезентований у збірці тревелогів С. Яблонської «З країни рижу та опію», дає змогу акцентувати послідовний і системний підхід авторки до вивчення різних проявів життя мешканців країни, що оприявнюється в докладних характеристиках сільського господарства, побуту, культури й політики, у панорамному світобаченні й увазі до деталей із використанням кінематографічних прийомів. Мандрівниця не лише документально фіксує важливі для сходознавців деталі тогочасного Китаю, а й супроводжує їх коментарями, що відображають філософське осмислення побаченого та відчутого. У тревелогах виразно візуалізовано образ авторки, яка постає сміливою, ризикованою, рішучою, амбітною жінкою з чіткими політичними переконаннями і світоглядними орієнтирами, якій удалося втілити в життя грандіозні для свого часу задуми та проекти.

Література:

1. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство : підручник. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 430 с.
2. Влах М. Геообразний світ мандрівної літератури Софії Яблонської: сучасна візія. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2019. Випуск 53. С. 70–84.
3. Гаврилів Т. Далекі обрії. *Збруч*. 2017. URL: <https://zbruc.eu/node/63795> (дата звернення: 01.10.24).
4. Гаврилів Т. З країни рижу та опію. *Збруч*. 2017. URL: <https://zbruc.eu/node/63477> (дата звернення: 01.10.24).
5. Косенко М. Репрезентації Сходу у творчості Софії Яблонської : магістерська робота. Київ : Києво-Могилянська академія, 2020. 85 с.
6. Полішук Я. Далекі обрії Софії Яблонської. 2020. URL: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/237/41/> (дата звернення: 01.10.24).
7. Юрчук О. «...Прикрита голубим небом буду змальовувати вам красу Маракешу...»: рефлексія Сходу в книзі «Чар Марока Софії Яблонської». *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2023. № 34(73). С. 162–167.
8. Яблонська С. Листи з Парижа. Листи з Китаю: Подорожні нариси, новели, оповідання, есеї, інтерв'ю. Львів : ЛА «Піраміда», 2018. 368 с.
9. Яблонська С. Чар Марока. З країни рижу та опію. Далекі обрії: Подорожні нариси. Львів : ЛА «Піраміда», 2023. 372 с.

References:

1. Budnyi V. & Ilnytskyi M. (2008) Porivnialne literaturoznavstvo: pidruchnyk [Comparative Literary Studies: Textbook]. Kyiv: PH "Kyiv-Mohyla Academy", 430 p. [in Ukrainian].
2. Vlach M. (2019) Heoobraznyi svit mandrivnoi literatury Sofii Yablonskoi: suchasna vizii [The Geo-Image World of Sofia Yablonska's Travel Literature: the Contemporary Vision]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii heohrafichna – Bulletin of Lviv University. Geographical Series*, 53, pp. 70–84. [in Ukrainian].
3. Havryliv T. (2017a) Daleki obrii [Far Horizons]. *Zbruch*. <https://zbruc.eu/node/63795> [in Ukrainian].
4. Havryliv T. (2017b) Z krainy ryzhu ta opiiu [From the Country of Rice and Opium]. *Zbruch*. <https://zbruc.eu/node/63477> [in Ukrainian].
5. Kosenko M. (2020) Rezentatsii Skhodu u tvorchosti Sofii Yablonskoi: mahisterska robota [Representations of the East in Sofia Yablonska's Works: Master's Thesis]. Kyiv: National University "Kyiv-Mohyla University", 85 p. [in Ukrainian].
6. Polishchuk Ya. (2020) Daleki obrii Sofii Yablonskoi [Far Horizons of Sofia Yablonska]. *Vsesvit – The Universe*. <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/237/41/> [in Ukrainian].

7. Yurchuk O. (2023) “...Prykryta holubym nebom budu zmalovuvaty vam krasu Marakeshu...”: refleksiiia Skhodu v knyzi “Char Maroka” Sofii Yablonskoi [“...Covered with the Blue Sky, I will be depicting the beauty of Marrakesh for you”: the Reflection of the East in the Book “The Charm of Morocco” by Sofia Yablonska]. *Vcheni zapysky TNU im. V.I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Journalism*, 34 (73), pp. 162–167 [in Ukrainian].
8. Yablonska S. (2018). *Lysty z Paryzha. Lysty z Kytaiu: Podorozhni narysy, novely, opovidannia, esei, interviu* [Letters from Paris. Letters from China: Travel Essays, Novellas, Short Stories, Essays, and Interviews]. Lviv: LA “Pyramid”, 368 p. [in Ukrainian].
9. Yablonska S. (2023) *Char Maroka. Z krainy ryzhu ta opiiu. Daleki obrii: Podorozhni narysy* [The Charm of Morocco. From the Country of Rice and Opium. Far Horizons: Travel Essays]. Lviv: LA “Pyramid”, 372 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.11.2024
The article was received 25 November 2024